

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 6.9.2000
KOM(2000) 493 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

**Støtte fra Kommissionen til den nukleare sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater og de
central- og østeuropæiske Lande**

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

Støtte fra Kommissionen til den nukleare sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater og de central- og østeuropæiske Lande

1. INDLEDNING

Den Europæiske Union og dens østlige nabolande er gensidigt afhængige hvad angår nuklear sikkerhed. EU erkender dette afhængighedsforhold og har spillet en fremtrædende rolle i de internationale bestræbelser på at hjælpe de central- og østeuropæiske lande og De Nye Uafhængige Stater med at opnå større nuklear sikkerhed. Den udvidelsesproces der begyndte i 1997, har givet dette problem en ny dimension og er baggrunden for at EU ved flere lejligheder har understreget hvor vigtigt det er at tilvejebringe et højt nukleart sikkerhedsniveau i Central- og Østeuropa.

I marts 1998¹ vedtog Kommissionen en meddelelse hvori den skitserede EU's foranstaltninger med hensyn til den nukleare sikkerhed i Central- og Østeuropa og De Nye Uafhængige Stater². Meddelelsen omfattede forslag til en nyorientering af politikken på dette felt. Formålet med nærværende meddelelse er at gøre status over udviklingen siden 1998 og at forelægge Kommissionens nuværende politik såvel i henseende til strategi som praktisk gennemførelse. Europa-Parlamentet og Revisionsretten har begge understreget hvor vigtige disse spørgsmål er.

2. KOMMISSIONENS POLITIK I DAG

Kommissionen politik med hensyn til nuklear sikkerhed i de central- og østeuropæiske lande og De Nye Uafhængige Stater tager udgangspunkt i to målsætninger som er i fuld overensstemmelse med den politik som G7-landene fastsatte i 1992 på det internationale samfunds vegne:

- på kortere sigt at sørge for en bedre driftssikkerhed, dvs. gennemføre tekniske forbedringer af anlæggene på grundlag af sikkerhedsundersøgelser og forbedre de regulatoriske forhold

¹ KOM(1998) 134, marts 1998.

² Kommissionen offentliggjorde i 1999 en rapport om hvilke foranstaltninger der er gennemført som led i TACIS-programmet og PHARE-programmet (Kommissionen og nuklear sikkerhed i EU og De Nye Uafhængige Stater).

- på længere sigt at undersøge mulighederne for at afskaffe mindre sikre anlæg gennem udvikling af alternative energikilder og en mere effektiv energiudnyttelse, og at undersøge om anlæg af nyere konstruktion kan moderniseres.

Kommissionen har med udgangspunkt i disse målsætninger iværksat en række foranstaltninger og ordninger. Den søger i samarbejde med partnerlandene at tilskynde til en dialog om strategien, og yder faglig og finansiel bistand til disse landes regeringer, lovgivende instanser og anlæggenes driftsledelse med henblik på at få et højere sikkerhedsniveau og en bedre beskyttelse af folkesundheden i medlemsstaterne og i EU's nabolande. Fra og med 1992 er tilsynsmyndighederne i De Nye Uafhængige Stater og i de central- og østeuropæiske lande blevet indbudt til at deltage i forskellige af Kommissionens arbejdsgrupper og udvalg³ sammen med deres modparter fra EU. På det seneste har man oprettet en ny gruppe med deltagelse af tilsynsmyndigheder og driftsledere fra såvel medlemsstaterne⁴ som ansøgerlandene.

Programmerne for faglig bistand inden for nuklear sikkerhed - dvs. PHARE-programmet, der tager sigte på de central- og østeuropæiske lande, og TACIS-programmet, der tager sigte på De Nye Uafhængige Stater - er blevet udformet med henblik på realisering af målsætningerne i Fællesskabets politik for nuklear sikkerhed. Der er også adgang til lån fra EURATOM samt forskellige andre bistandsprogrammer af mindre omfang. EU har spillet en ledende rolle i dette brede internationale samarbejde på dette felt, bl.a. med hensyn til etableringen af en konto for nuklear sikkerhed, der administreres af Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling. Disse foranstaltninger er en del af flere bestræbelser der tager sigte på at hjælpe partnerlandene til at iværksætte reformer inden for energisektoren på grundlag af forsvarlige økonomiske, finansielle og miljømæssige kriterier. Den finansielle støtte som EU kan stille til rådighed, er imidlertid af begrænset omfang og dækker ikke behovene.

Kommissionens aktiviteter i udvidelsesprocessen bygger på forskellige rådskonklusioner og EP-beslutninger. Til eksempel kan nævnes at Rådet i december 1998 igen udtalte at det er fast besluttet på at hjælpe ansøgerlandene til at forbedre deres nukleare sikkerhed, og tilrettelægge en økonomisk og miljømæssigt forsvarlig energipolitik med henblik på udskiftning af reaktorer der ikke opfylder sikkerhedskravene. Kommissionen har på Rådets opfordring prioriteret den nukleare sikkerhed højt både i forbindelse med tiltrædelsespartnerskaberne og i forbindelse med tildelingen af førtiltrædelsesmidler til realisering af disse mål.

³ CONCERT-gruppen og Nuclear Regulators Working Group (NRWG).

⁴ The European Nuclear Installations Safety Group (ENIS – G).

Hidtidige fremskridt

Det er et projekt af længere varighed at forbedre den nukleare sikkerhed i disse lande, men man kan dog allerede notere sig følgende resultater:

- Der er indgået en aftale om at **lukke anlæg der ikke kan moderniseres, i Litauen, Slovakiet og Bulgarien**. Kommissionen har indledt et samarbejde med hver af disse regeringer for at sørge for at lukningsaftalerne overholdes og for at hjælpe med ved nedlukningsprocessen. Der er opstillet tre nationale PHARE-programmer med det formål at tilvejebringe finansiell bistand til nedlukningsarbejdet og hermed forbundne foranstaltninger i de tre landes energisektor. Den 20.6.2000 blev der med Kommissionens bistand afholdt en konference for donorlandene med henblik på nedlukning af Ignalina-kraftværket i Litauen; der blev givet tilsagn om mere end 200 millioner EUR.
- EU har ydet et meget stort bidrag til løsning af problemerne i forbindelse med **Tjernobyl-kernekraftværket**. EU har bidraget til lukning af reaktor 1, 2 og 3, og har været medvirkende ved planlægningen af indkapslingen af reaktor 4, dvs. den reaktor der blev ødelagt i 1986. Både det internationale pres og ønsket om at hjælpe med til at forbedre sikkerheden og udvikle alternative energikilder har bidraget til den beslutning om at lukke Tjernobyl inden 15. december 2000 som for nylig blev truffet af Ukraines myndigheder.
- Der er løbende blevet ydet **lokal bistand** via EU's værker **til 14 anlæg i De Nye Uafhængige Stater og i Bulgarien**. Bistanden har været koncentreret om konstruktionssikkerhed, drifts- og overvågningsforhold, organisering af driftssikkerheden samt anskaffelse af udstyr.
- EU har ydet faglig og finansiell bistand til styrkelse af **de uafhængige tilsynsmyndigheder**, som er blevet inddraget i samarbejdet med EU's tilsynsmyndigheder inden for forskellige instanser. Der er bl.a. tale om CONCERT-gruppen, der omfatter tilsynsmyndigheder fra EU, De Nye Uafhængige Stater og ansøgerlandene, samt arbejdsgruppen for myndigheder med ansvar for tilsyn på det nukleare område, der er åben for myndigheder fra medlemsstaterne og ansøgerlandene. Den nødvendige lovgivning er indført i de central- og østeuropæiske lande og i De Nye Uafhængige Stater, omend det bør bemærkes at tilsynsmyndighedernes kvalitet og performans varierer fra det ene land til det andet, idet der generelt kan konstateres en hurtigere forbedring i ansøgerlandene end i Rusland og Ukraine. Der er gjort fremskridt, men der mangler endnu en del arbejde. Der skabes en mere sikkerhedsorienteret virksomhedskultur gennem en mere formel og en mere regelmæssig dialog mellem anlæggenes driftsledelse og tilsynsmyndighederne.

- Der er åbnet adgang til faglig bistand via PHARE-programmet og TACIS-programmet (hvortil kommer muligheden for lån fra Euratom) med det formål at sikre at de nye kernekraftanlæg der er under bygning, får **et højere sikkerhedsniveau** (Mochovce i Slovakiet, Khmelnytsky og Rovno i Ukraine og Kalinin i Rusland).
- I hele regionen er der sket forbedringer i anlæggenes **driftspraksis**, og der er **leveret udstyr** til modernisering af visse anlæg.
- Man har lagt størst vægt på **affaldsproblematikken** og herunder problemerne i forbindelse med behandling, lagring og bortskaffelse af nukleart affald og brugt brændsel. Det bør specielt nævnes at det internationale samfunds opmærksomhed er blevet henledt på at brugt kernebrændsel fra isbrydere og atomdrevne ubåde i det nordvestlige Rusland, hvor der hersker en dramatisk mangel på lagringsfaciliteter og andre faciliteter, udgør en meget stor trussel mod miljøet. Situationen i de central- og østeuropæiske lande med hensyn til radioaktivt affald er blevet undersøgt og dokumenteret i detaljer.
- Problemerne i forbindelse med **nedlukning af kernekraftanlæg** har fået en højere profil. Man er nu i færd med at tage fat på mange af disse problemer, der ikke blot er af teknisk, men også af juridisk, miljømæssig og finansiell art; således er kernekraftværkerne i gang med at oprette fonde for at tilvejebringe de midler der kræves til dækning af omkostningerne i forbindelse med demontering af anlæggene og bortskaffelse af affaldet.
- Åbningen af et metode- og uddannelsescenter i Rusland (RMTC) var et vigtigt skridt i etableringen af en statslig instans til at føre regnskab over beholdningen af nukleare materialer og varetage kontrollen hermed; heri indgår flere andre projekter, bl.a. inden for uddannelse, målingsteknik, analytisk udvikling, produktion af udstyr, samt implementering på kernekraftværker. Man har også ydet støtte til de bestræbelser som myndighederne i ansøgerlandene udfolder for at bekæmpe ulovlig handel med disse materialer.
- Alt i alt har EU i tidsrummet 1991-1999 ydet 913 millioner EUR til det internationale arbejde i forbindelse med forbedring af sikkerhedsniveauet på kernekraftanlæg i Central- og Østeuropa og i De Nye Uafhængige Stater (192 millioner EUR under PHARE-programmet og 721 under TACIS-programmet, inklusive et bidrag på 100 millioner EUR til fonden for indkapsling af Tjernobyl). Man har i alt finansieret 950 projekter (300 under PHARE-programmet og 650 under TACIS-programmet), 450 projekter er indledt og 200 er under forberedelse.
- Ud over denne støtte til den nukleare sikkerhed har EU også ydet bistand til udvikling og forbedring af energipolitikken, og herunder udvikling af alternative energikilder og forbedring af energiuudnyttelsen.

2. ANALYSE AF DE ENKELTE REGIONER - NÆSTE SKRIDT PÅ VEJEN

a) Ansøgerlandene

Kernekraft må også i den nærmeste fremtid forventes at fortsætte med at være en vigtig del af energiproduktionen i det mindste i seks af ansøgerlandene. Syv af de tretten ansøgerlande har kernekraftanlæg i drift eller under opbygning.

Tre ansøgerlande har afgivet tilsagn om at ville lukke kernekraftreaktorer som skønnes ikke at kunne moderniseres.

Kommissionen er således ikke kun **involveret i lukningen** af disse anlæg, men også i **andre nukleare sikkerhedsspørgsmål**.

Tilsagn om nedlukning

Bulgarien, Litauen og Slovakiet har efter drøftelser med Kommissionen lovet snart at ville foretage en endelig lukning af de kernekraftanlæg der ikke kan moderniseres. I Bulgarien lukkes reaktor 1 og 2 på Kozloduy-værket (af type VVER-440/230) inden 2003. Beslutningen om hvornår reaktor 3 og 4 skal lukkes (af type VVER-440/230), træffes i 2002 efter aftale med Kommissionen: disse datoer ligger forud for det nu planlagte tidspunkt (2008 - 2010); Kommissionen forstår at lukningen finder sted senest i 2006. I Litauen lukkes reaktor 1 på Ignalina-værket (af RBMK-type) inden 2005, og i 2004 træffes der beslutning om lukning af reaktor 2 (af RBMK-type); Kommissionen forstår at lukningen sker senest i 2009. I Slovakiet lukkes de to reaktorer på Bohunice VI værket (af type VVER-440/230) i henholdsvis 2006 og 2008.

Kommissionen har lovet finansiell bistand til nedlukningen af Bohunice V1, Ignalina og Kozloduy 1-4, og til visse opfølgende foranstaltninger inden for energisektoren. Man har allerede undertegnet aftaler med Slovakiet og Litauen om at der over 1999-budgettet skal ydes en støtte på 10 millioner EUR til hvert af disse lande som led i PHARE-programmet. Kommissionen har meddelt at hvert af disse lande også vil få en ekstra støtte på mindst 20 millioner EUR på årsbasis. Den samlede bistand kommer til at andrage mindst 150 millioner EUR til Slovakiet og 165 millioner EUR til Litauen ved udgangen af finansplanen for 2000-2006. Som led i den aftale der er indgået med Bulgarien, har Kommissionen tilbudt en flerårig bistandspakke for et beløb på 200 millioner EUR i tidsrummet indtil 2006. For halvdelen af dette beløb er det en forudsætning at det konstateres i 2002 at aftalen om definitiv lukning af reaktor 3 og 4 er overholdt. Kommissionen yder det meste af denne finansielle bistand via de internationale tilskudsfonde der blev oprettet den 12. juni 2000, og som forvaltes af Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (de internationale fonde for støtte til nedlukning af henholdsvis Ignalina, Bohunice og Kozloduy).

Hertil kommer at de tre lande også har fået tilbud om lån via EURATOM. Bulgarien har allerede gjort brug af dette tilbud ved at indgå aftale om et lån på 212,5 millioner EUR til modernisering af reaktor 5 og 6 på Kozloduy-værket (af type VVER-1000) og forbedring af sikkerheden herpå.

Kommissionen agter at fortsætte samarbejde med Bulgarien, Litauen og Slovakiet omkring gennemførelsen af disse landes tilsagn om lukning, og at indgå aftaler om en snarlig lukning af reaktor 3 og 4 på Kozloduy-værket og reaktor 2 på Ignalina-værket. Den finansielle bistand fra Fællesskabet, og herunder de tilskud der ydes gennem de internationale fonde for tilskud til nedlukning af kernekraftværker, forudsætter at de pågældende lande overholder deres tilsagn om lukning.

Løfter om at ville lukke reaktorer der ikke kan moderniseres, indebærer ikke i sig selv nogen forbedring af sikkerhedsniveauet. Så længe disse reaktorer holdes i drift, må driftsledelsen vedvarende arbejde på at sikre et højt sikkerhedsniveau. Samtidig hermed må tilsynsmyndighederne udvise årvågenhed; det kan blive aktuelt at styrke disse instanser i denne periode på grund af det ekstra ansvar de må påtage sig for tilrettelæggelsen af lukningen.

Andre spørgsmål i forbindelse med nuklear sikkerhed

Nogle ansøgerlande har andre kernekraftreaktorer, det være sig af vestlig konstruktion eller af en sovjetisk konstruktion der kan bringes op på et acceptabelt sikkerhedsniveau. Sådanne reaktorer kan holdes i drift så længe det er teknisk muligt. Dette gælder reaktor 5 og 6 (VVER-1000) på Kozloduy-værket i Bulgarien, Cernavoda-1 reaktoren (af vestlig konstruktion; i drift) Cernavoda 2 (under bygning) i Rumænien, to reaktorer af typen VVER-440/213 i Bohunice og to reaktorer af samme art i Mochovce i Slovakiet, kernekraftværket i Krsko i Slovenien (af vestlig konstruktion; ejes i fællesskab af Slovenien og Kroatien), fire reaktorer af typen VVER-440/213 i Paks i Ungarn, og fire anlæg af samme type i Dukovany i Tjekkiet. I Temelin i Tjekkiet planlægger man endvidere at sætte en reaktor af typen VVER-1000 i drift efter en gennemgribende modernisering.

Med henblik på yderligere foranstaltninger til forbedring af driftssikkerheden på kernekraftværker planlægger Kommissionen i samarbejde med de berørte ansøgerlande yderligere bistandsforanstaltninger, og herunder eventuelt følgende:

- **Støtte til myndigheder der fører tilsyn med kernekraftværker**, samt til tekniske hjælpeorganisationer. Denne støtte bør videreføres. Tilsynsmyndighederne i PHARE-landene har fået bedre kompetence og større uafhængighed gennem de seneste syv-otte år. Fremskridtet har imidlertid været meget forskelligt: visse lande har gjort større fremskridt end andre, men støtten bør videreføres da den er af fundamental betydning i arbejdet på at forbedre den nukleare sikkerhed. Gruppen for forvaltning af tilsynsbistand og gruppen for teknisk bistand fortsætter med at spille en meget vigtig rolle på dette felt.
- **Forbedring af sikkerheden** omkring reaktor 2 på Ignalina-værket og reaktor 3 og 4 på Kozloduy-værket. Den litauiske regering har lovet at træffe beslutning i 2004 om hvornår reaktor 2 på Ignalina-værket skal lukkes; det er sandsynligt at denne reaktor vil blive drevet videre i en begrænset årrække efter dette tidspunkt. Der er allerede sket en vis forbedring i de fundamentale forhold takket være støtten fra PHARE-programmet. En ny sikkerhedsanalyse forventes gennemført for perioden efter 2002. For så vidt angår reaktor 3 og 4 på Kozloduy-værket er det nødvendigt at sørge for at sikkerheden holdes på et forsvarligt niveau i resten af disse reaktors levetid. Projekter der kan bidrage til at forlænge disse reaktors drift ud over de tidspunkter der er fastlagt i nedlukningsaftalerne, kommer ikke i betragtning med hensyn til EF-bistand.

- **I specifikke tilfælde ydes der støtte til programmer til forbedring af sikkerheden** på reaktorer af typen VVER 440-213 og VVER 1000, bl.a. gennem bedre tilsyn, projektförvaltning og driftsbistand. Det bør nævnes at det allerede i Agenda 2000 var fastlagt at der i løbet af 6-7 år skulle gennemføres programmer til forbedring af sikkerheden på sådanne moderniserbare reaktorer. Det gælder principielt at sådanne værker, ligesom i EU, selv må afholde de fulde omkostninger ved at gennemføre forbedringer af sikkerheden på disse anlæg, og at de selv må træffe passende tilsynsmæssige og finansielle foranstaltninger med henblik på en senere lukning.
- **Forskning.** Det er planen med femte rammeprogram at ansøgerlandene mere og mere skal involveres i medlemsstaternes forskningssamarbejde.
- **Katastrofeberedskab uden for anlæggene.** Dette omfatter bl.a. foranstaltninger til overvågning af befolkningens sundhed, og herunder hvor stor bestråling den udsættes for.
- **Radioaktivt affald og brugt brændsel.** Videreførelse af arbejdet i forbindelse med styrkelse af disse landes tilsynsmyndigheder, institutioner og sikkerhedskultur; undersøgelse af forholdene på bestemte anlæg, bl.a. på felter hvor der mangler lokal ekspertise, såsom vurdering af hvor god eksisterende depoters sikkerhed er på længere sigt; søgning efter lagermuligheder for brugt brændsel fra kernekraftanlæg, samt vurdering af i hvor høj grad miljøet er truet i områder der er kontamineret ved uranbrydning, og hvordan de oprindelige forhold kan reetableres i sådanne områder mv.
- **Projekter vedrørende sikkerhedskontrollen.** Formålet er at sørge for at ansøgerlandene overtager hele EU's regelværk. Der lægges særlig vægt på gennemførelse af uddannelsesprogrammer for den lokale inspektion, samt fastlæggelse af hvordan der skal føres regnskab med nukleart materiale og hvordan ulovlig handel hermed skal bekæmpes.

Optagelsesforhandlinger

Det Europæiske Råd har ved flere lejligheder fremhævet hvor vigtigt det er at de central- og østeuropæiske lande holder en høj standard inden for nuklear sikkerhed, og har henstillet til Rådet at det i forbindelse med udvidelsesprocessen tager stilling til hvordan problemerne omkring nuklear sikkerhed kan løses med udgangspunkt i Rådets konklusioner på dette felt. Kommissionen deltager i disse overvejelser.

b) De Nye Uafhængige Stater

Kommissionens program for De Nye Uafhængige Stater har en ganske anden kontekst end programmerne for ansøgerlandene. Det har været vanskeligt at nå til enighed med visse af disse lande om en generel strategi for sikkerhedsproblematikken. De budgetmidler der står til rådighed til projekter for nuklear sikkerhed kan slet ikke opfylde behovene, og situationen vanskeliggøres yderligere af at disse lande og deres kernekraftværker fortsat kæmper med alvorlige økonomiske vanskeligheder samt mangel på budgetmidler. Prisen på elektricitet er ikke omkostningsægte. Der står derfor kun meget små midler til rådighed til forbedring af sikkerheden, lukning af kernekraftanlæg, lagring af brugt atombrændsel og -affald, og udvikling af alternative energikilder.

Fremtidige retningslinjer for denne politik

Sikkerhedsniveauet i De Nye Uafhængige Stater giver fortsat anledning til bekymring i Vesten, og det kommer til at tage tid og store finansieringsinvesteringer at forbedre dette niveau. Kommissionens fremtidige politik må udformes således at den afspejler forskellene mellem landene i denne gruppe (størrelse, industrigrundlag, geografi og ønske om at gå ind i en debat om nuklear sikkerhed) og de begrænsede finansressourcer som Fællesskabet og disse lande har adgang til.

I den nye TACIS-regulering⁵, der gælder for tidsrummet 2000-2006, er der opstillet tre nye prioriteringspunkter for programmerne for nuklear sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater:

- Man må søge at skabe en **bedre sikkerhedskultur**, bl.a. ved at yde tilsynsmyndigheder og faglige bistandsorganisationer vedvarende støtte i form af lokal bistand til de enkelte anlæg, og herunder udstyr af forskellig art.
- Man må opstille og iværksætte en **strategi for opbevaring af brugt brændsel, nedlukning af anlæg og behandling af nukleart affald**.
- Man må bidrage til **internationale initiativer** såsom G7-landenes og EU's initiativ til nedlukning af Tjernobyl.

I henhold til den nye forordning kan der også ydes støtte til etablering af effektive sikkerhedskontrolsystemer.

EU's fremtidige bistand kan også bestå i finansiel støtte til:

1. styrkelse af nationale **myndigheder med ansvar for den nukleare sikkerhed**, med henblik på at forbedre licensprocedurerne og sikre at tilsynsmyndighederne er involveret i alle relevante aktiviteter på det nukleare område
2. **etablering af forbindelser mellem kernekraftanlæg i De Nye Uafhængige Stater og værker i EU**, med henblik på formidling af lokal bistand, anskaffelse af udstyr som led i et begrænset antal større projekter, inden for rammerne af en mere generel strategi for sikkerhedsaspektet i forbindelse med projektforslag, licensprocedurer, offentlige indkøb, samt indførelse og tilpasning af driftsprocedurer. Noget sådant forudsætter at tilsynsmyndigheden er fuldt ud involveret. De lokale konsulentvirksomheder pålægges et større kontraktansvar for projekternes planmæssige gennemførelse.
3. visse **konstruktionssikkerhedsprojekter** uden tilknytning til bestemte anlæg, hvis der opstår behov herfor på grund af strengere tilsynskrav og/eller hvis sådanne projekter er nødvendige for at tilrettelægge større projekter
4. **tilsynsarbejde**, herunder sikkerhedsanalyser, hvor disse er forenelige med reaktorens resterende levetid. Sådanne analyser må ikke anvendes til at forlænge gamle reaktorens levetid ud over hvad de er konstrueret til

5 EFT L 12 af 18.1.2000.

5. **forbedring af forvaltningen af brugt brændsel og radioaktivt affald**, samt tilskyndelse til at forberede nedlukning i tide. Dette omfatter indførelse af de fornødne tilsyns-, ansvars-, miljø- og finansordninger
6. **forbedring af organisationsstrukturen i kernekraftværker** og industrielle nukleare anlæg med henblik på at skabe forsvarlige finansielle forhold inden for elektricitets- og kernekraftssektoren. Bistand af denne art kan også bidrage til at fremme samarbejdet med EU's industri
7. **formidling af EURATOM-lån** - hvor dette er muligt og formålstjenligt - til investeringer i kraftige forbedringer af sikkerheden og til færdigbygning af reaktorer der opfylder Vestens sikkerhedskrav, inden for rammerne af en overordnet nuklear sikkerheds- og energipolitik
8. tilrettelæggelse af **sikkerhedskontrolprojekter med tre grundlæggende målsætninger**: uddannelse af inspektionspersonale og anlæggenes driftsledelse, etablering af nationale instanser til at føre regnskab med nukleart materiale, samt regnskabsføring på værket, med henblik på bekæmpelse af ulovlig handel hermed.

Ydelse af denne bistand er underlagt en passende faglig kontrol, og de enkelte projekter er genstand for Kommissionens faglige overvågning. Kommissionen sørger for at spørgsmål vedrørende den nukleare sikkerhed tages op i de forskellige instanser der er oprettet som led i partnerskabs- og samarbejdsaftalerne, herunder på højeste politiske niveau, samt i andre internationale grupper og udvalg.

Landespecifikke aspekter

Armenien

Armeniens regering har ved flere lejligheder fastslået at den er besluttet på at lukke dette værk i løbet af få år (senest i 2004), under forudsætning af at der er adgang til en sikker alternativ energikilde. Der er oprettet en arbejdsgruppe bestående af eksperter fra Kommissionen og den armenske regering med henblik på udarbejdelse af en detaljeret plan herfor.

Det forventes at der gøres tilstrækkelige fremskridt inden for arbejdet med alternative energikilder til at den armenske regering snart kan formulere sin politik på dette område, og EU er rede til at yde finansiell bistand som led heri. Inden for den nærmeste fremtid ydes der lokal bistand gennem TACIS-programmet til Medzamorkernekraftværket, idet der i begrænset omfang leveres sikkerhedsudstyr.

Kasakhstan

I Kasakhstan er der siden 1994 blevet ydet lokal bistand til Aktau-kernekraftværket. Værket har modtaget udstyr af forskellig art samt generel bistand til driften. Hertil kommer at regeringen i 1999 besluttede ikke at sætte værket i drift igen - det er første gang dette er sket i De Nye Uafhængige Stater - og værket skal derfor lukkes ned. Der er planer om at gennemføre en større undersøgelse med det formål at bistå ved tilrettelæggelsen af denne nedlukning.

For øjeblikket gælder bistanden, der ydes i samarbejde med andre berørte parter (IAEA, USA og Japan), kun forberedelsen af nedlukningen.

Hvis der iværksættes et større internationalt initiativ med henblik på den egentlige nedlukning, kan EU eventuelt tage sin position op til overvejelse.

Den Russiske Føderation

Den Russiske Føderation spiller en særlig vigtig rolle med hensyn til den nukleare sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater. Rusland er den eneste stat i den tidligere Sovjetunionen der er involveret i alle aspekter af kernekraft, dvs. såvel uranbrydning, anlægskonstruktion, kraftproduktion og genbehandling af brugt brændsel. Omkring 12% af Ruslands elproduktion hidrører fra kernekraft. Civile kerneanlæg er også en vigtig beskæftigelseskilde i Rusland, med henved 300 000 ansatte (direkte beskæftigelse).

Det gælder i højere grad end i andre lande at EU-finansiering betragtes mere som et velkomment tilskud til de nationale midler end som et vitalt element. Det er umuligt for EU at tilbyde Rusland samme finansielle bistand som ansøgerlandene og Ukraine, både på grund af EU-budgettets begrænsede størrelse, antallet af kernekraftværker og de særlige økonomiske forhold i Rusland. Grundtanken i politikken er imidlertid den samme, nemlig at udnytte EU's disponible finansielle ressourcer til at hjælpe Den Russiske Føderation til at højne sikkerhedsniveauet.

Det har vist sig at der, på trods af det store samarbejde der har været mellem EU's og Ruslands eksperter gennem de seneste år som led i mange TACIS-projekter, ofte er en meget forskellig opfattelse af hvordan sikkerhedsproblematikken bør gribes an. Dette illustreres også af den vanskelige dialog der føres om nukleare spørgsmål inden for rammerne af G7-landene, og Ruslands vedvarende overtrædelse af vigtige bestemmelser i aftalen vedrørende kontoen for nuklear sikkerhed i Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling. Overtrædelserne består i at man har genstartet reaktor 1 (af RBMK-type) på Kursk-værket uden den fornødne sikkerhedsvurdering, og at man ikke har overholdt de aftalte licensprocedurer, eller afsluttet driften af reaktorer af første generation.

Ruslands argument er at disse reaktorer er nødvendige for den lokale økonomi, og at landet fører den politik at forlænge levetiden for VVER-440/230 reaktorer af første generation, dvs. ud over de 30 år de oprindeligt er konstrueret til. Kommissionen bakker ikke denne politik op.

Det er klart at Rusland planlægger at skaffe en meget stor del af sin energiproduktion fra kernekraft. Den russiske regering har planer om at bygge flere nye reaktorer i løbet af de kommende år, og har iværksat et langfristet program for udvikling af nye generationer af atomreaktorer. Denne politiske baggrund må respekteres, og Kommissionen ønsker at tilskynde til et større samarbejde med Rusland med henblik på at hjælpe dette land til en sikker udnyttelse af kernekraft. Hvor noget sådant er muligt og formålstjenligt, vil Kommissionen gå ind for at der inden for rammerne af en overordnet nuklear sikkerheds- og energipolitik formidles EURATOM-lån til investering i væsentlige forbedringer af sikkerheden og til forbedring af reaktorernes sikkerhedsstandard således at de opfylder Vestens sikkerhedskrav.

Den fremtidige politik kan omfatte følgende:

- videreførelse af **støtten til tilsynsmyndighederne** med henblik på at stille dem stærkere og gøre dem mere uafhængige og skabe en mere sikkerhedsorienteret kultur
- ydelse af støtte - inden for de grænser der sættes af den ovenfor skitserede politik for reaktorer af første generation - til flest mulige kernekraftværker med henblik på gøre dem mere sikkerhedsorienterede, bl.a. gennem vedvarende lokal bistand. Dette kan omfatte levering af udstyr i begrænset omfang, med større deltagelse af den lokale industri
- imødekommen af Ruslands anmodning om **EURATOM-lån** til færdigbygning af reaktor 3 på Kalinin-værket (af VVER-1000 type), samt forbedring af dennes sikkerhed. Sådanne lån bør sammenkædes med udfasning af mindst én førstegenerationsreaktor af VVER 440-230 typen
- videreførelse af samarbejdet med henblik på at fremme en høj sikkerhedsstandard på det nukleare område. Fuldstændig og planmæssig gennemførelse af aftalen om den nukleare sikkerhedskonto
- samarbejde om **forvaltning af brugt brændsel og radioaktivt affald i Nordvestrusland**. Meget store mængder brugt brændsel fra atomubåde er lagret under meget dårlige forhold. Dette indebærer en alvorlig trussel for miljøet i det arktiske område. Hovedformålet med et sådant samarbejde bør være at skabe bedre muligheder for lagring af brugt brændsel fra russiske atomdrevne ubåde og at fjerne brændslet fra de ubåde der er taget ud af drift
- videreførelse af de forhandlinger der er i gang mellem Kommissionen og en række donorlande om indgåelse af en ny multilateral aftale med Rusland (MNEPR). En sådan aftale, hvorigen gennem der skabes et fælles retsgrundlag samt koordinerings- og finansieringsordninger, indebærer en effektivisering af den internationale bistand
- samarbejde om nuklear sikkerhedskontrol inden for det flerårige program, hvorom Europarådet traf beslutning i december 1994. Samarbejdet omfatter metode- og uddannelsescentre, måleteknik- og analyselaboratorier, fremstilling af udstyr og oprettelse af et certificeringscenter, implementering på anlægsniveau, samt støtte til Gosatomnadzor
- nært samarbejde inden for rammerne af EF-Kommissionens rammeprogram for forskning og de projekter der varetages af Det Internationale Videnskabs- og Teknologicerter
- samarbejde omkring reformen af energisektoren og støtte til fremme af en bedre energiudnyttelse.

Ukraine

EU har været primus motor bag gennemførelsen af 1995-aftalememorandummet mellem G7-landene og Ukraine vedrørende lukningen af Tjernobyl. Kommissionen, der har ydet 100 millioner EUR under TACIS-programmet for nuklear sikkerhed, har lagt størst vægt på følgende:

- **planlægningen af nedlukningen** af Tjernobyl-reaktorerne og bygning af specifikke faciliteter med sigte herpå (indsamling, behandling og lagring af fast affald) ved Tjernobyl
- støtte til **reform af energisektoren** og til projekter med sigte på ikke-nuklear energi, i Ukraine
- støtte til tilrettelæggelse af et stort projekt (K2R4) for omlægning inden for kraftsektoren (reaktor 2 på Khmelnytsky-værket og reaktor 4 på Rovno-værket); formålet er at sørge for at de to reaktor af VVER-1000 typen der er under opbygning, fuldføres så de opfylder internationale sikkerhedskrav. Med henblik på dette projekt overvejer Kommissionen et lån gennem EURATOM med supplerende finansiering fra Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling og forskellige bilaterale eksportkreditinstanser. Under TACIS-programmet har man været i gang med et større program der omfatter støtte til den årvågenhedsprocedure der kræves af bankerne, samt støtte til sikkerhedsmyndigheder, anlæggenes driftsledelse og ingeniørorganisationer i Ukraine. Dette har resulteret i et moderniseringsprogram der skulle sikre at de færdige anlæg er på niveau med den internationale praksis
- planlægning af et program til sikring af at ombygningen af den nuværende indkapsling om reaktor 4 på Tjernobyl-værket resulterer i et stabilt og miljøsikkert system.

Denne **indkapslingsplan** gennemføres nu ved hjælp af en særlig fond, Tjernobyl-fonden, der varetages af Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling, hvortil der i tidsrummet 1998-1999 er ydet 90,4 millioner EUR (100 millioner USD) gennem TACIS-programmet.

På baggrund af den ukrainske regeringsmeddelelse om at Tjernobyl skal lukkes pr. 15. december 2000, **foreslår man følgende:**

- at fortsætte med at yde EF-bistand til Tjernobyl gennem TACIS-programmet og ad anden vej, også efter lukning af den sidste Tjernobyl-reaktor. Heri indgår bl.a. lukning af Tjernobyl-reaktorerne, forvaltning af radioaktivt affald, samt bistand til afhjælpning af de sociale følger af værkets lukning for Slavutich-regionen
- at fortsætte TACIS-tilskuddene til tilsynsmyndigheder og kernekraftanlæg med det sigte at gøre dem mere sikkerhedsorienterede

- at tilskynde til at gå videre med reformen af energisektoren, og herunder privatisering og forbedring af opkrævningen. Heri indgår videreførelse af den faglige bistand til forbedring af energiidnyttelsen
- at yde endnu et tilskud til Tjernobyl-fonden, dvs. yde 100 millioner EUR i tidsrummet 2001-2004. Kommissionen afgav løfte om et sådant tilskud på en donorkonference der blev afholdt den 5. juli 2000
- at fortsætte samarbejde med Ukraine og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling vedrørende K2R4-projektet med det formål at sikre - gennem en vedvarende politisk dialog med Ukraine - at disse to reaktorer færdigbygges og drives i overensstemmelse med de højeste sikkerhedskrav. Kommissionen bekræfter at den som lovet i aftalememorandummet agter at bistå Ukraine med tilrettelæggelse og gennemførelse af energiprojekter, baseret på mindstomkostningsprincippet.
- at indgå i et nært samarbejde inden for rammerne af EF-Kommissionens rammeprogram for forskning og med centre i Kiev.

Andre tiltag

Med Sovjetunionens sammenbrud opstod der et behov for at give kernevåbeneksperternes talenter andre udfoldelsesmuligheder. Kommissionen, der søger at fremme den gensidige forståelse mellem forskere i EU og i De Nye Uafhængige Stater, har været aktivt engageret i Det Internationale Videnskabs- og Teknologicenter (ISTC) der blev oprettet i Moskva i 1992 af De Europæiske Fællesskaber og USA's, Japans og Den Russiske Føderations regeringer. Centret er aktivt i Den Russiske Føderation og i andre lande i Samfundet af Uafhængige Stater, bl.a. Kasakhstan, Armenien, Kirgisistan, Georgien og Hviderusland. Et tilsvarende center er oprettet i Kiev. Nuklear sikkerhed er et område med et godt potentiale for ikke-militær beskæftigelse på længere sigt. Både de russiske myndigheder og andre myndigheder i Samfundet af Uafhængige Stater har udtalt at atomsikkerhedsprojekter tager sigte på at gøre Gosatomnadzor og Minatom - to kompetente organisationer, der supplerer hinanden indbyrdes - mere sikkerhedsorienterede.

4. DEN PRAKTISKE GENNEMFØRELSE

Ved den praktiske gennemførelse af ovenstående politik må Kommissionen tage hensyn til atomenergiesektorens særlige omstændigheder. Kommissionens sædvanlige udbuds- og kontraktregler for EF-bistand tager sigte på en situation med normal konkurrence. Inden for nuklear sikkerhed findes der imidlertid kun meget få formidlere af faglig bistand og udstyr der kan komme i betragtning, og Kommissionen må have sikkerhed for at de instanser/virksomheder der yder denne bistand, har den fornødne kapacitet til at varetage et ansvar inden for denne meget vigtige sektor. De offentlige myndigheder er involveret i et meget stort omfang (der er f.eks. ni uafhængige tilsynsmyndigheder i EU), og den bistand der ydes kanaliseres direkte til de offentlige tilsynsmyndigheder i modtagerlandet. Den faglige bistand ydes af et begrænset antal ikke-kommercielle instanser i medlemsstaterne, og flere af disse er integreret i landets sikkerhedsmyndigheder. Kommissionen mener derfor at bestemmelserne om indgåelse af kontrakter må bringes i anvendelse under

hensyntagen til de faktiske forhold inden for sektoren, dvs. at der ikke findes nogen konkurrence, og at det er nødvendigt at samarbejde med offentlige instanser hvis man skal opnå den ønskede højnelse af sikkerhedsniveauet.

Den hastighed hvormed tidligere projekter er blevet gennemført, er blevet nedsat af en række forskellige faktorer. Der er allerede gjort meget for at få en hurtigere afvikling, således har man bl.a. indskrænket antallet af kontrakter, annulleret visse projekter, og erstattet TPEG-programmet⁶ ved en større inddragelse af Det Fælles Forskningscenter mv. Man er dog stadig langt bagud. Bilag 1 giver flere oplysninger om kontraktindgåelsen. Forsinkelsen skyldes dels organisatoriske mangler og personalemangel i Kommissionen, dels at de generelle regler og procedurer for finansiel bistand passer dårligt sammen med de komplekse og meget specielle forhold der gør sig gældende i den nukleare sektor. Dette betyder at der spildes megen tid med at få godkendt undtagelser, f.eks. i tilfælde hvor et åbent udbud er upraktisk eller ikke kan komme på tale, hvor projekter skal gennemføres af EU's tilsynsmyndigheder, og hvor der kun findes én leverandør af teknisk udstyr.

Kommissionen har nu besluttet at gøre reglerne klarere og at fastlægge i hvilke tilfælde der kan indgås direkte underhåndsaftaler i fremtiden. Bilag 2 indeholder nærmere oplysninger herom. For så vidt angår lokal bistand har Kommissionen i betragtning af at der kun findes et begrænset antal kvalificerede værker i medlemsstaterne, fastlagt den generelle politik at der kan indgås direkte underhåndsaftaler med værkerne efter at der er indkaldt forslag (til nye anlæg), og at de kan overtage forskellige opgaver der tidligere blev varetaget af indkøbsinstanser. Sådanne kontrakter bør indgås for flere år ad gangen på baggrund af de meget komplekse forhold omkring lokal bistand, i stedet for det nuværende system hvor kontrakterne skal fornyes hvert år. Underhåndsaftaler indgås med instanser med ansvar for den nukleare sikkerhed i medlemsstaterne og med deres organisationer for faglig bistand. Det bør til slut nævnes at Kommissionens Fælles Forskningscenter skal varetage den tekniske opfølgning af projekterne for så vidt angår den videre formidling af resultater fra PHARE- og TACIS-projekter inden for kontrol med fissilt materiale.

De reviderede bestemmelser ser i korthed således ud:

Bistandstype	Kontrakttype
faglig bistand til en sikkerhedsansvarlig myndighed	underhåndsaftale
Faglig bistand til organisationer for faglig bistand	underhåndsaftale
Anskaffelse af udstyr	kontrakt med indkøbsinstanser eller underhåndsaftale med leverandører af lokal bistand.

⁶

Twinning Programme Engineering Group for kernekraftanlæg i EU.

	Underhåndsaftale i hastesager eller hvor der kræves særligt udstyr
Konstruktion og undersøgelser	udbud for begrænset deltagerkreds
Kontrol med fissilt materiel	kontrakt med Det Fælles Forskningscenter
Fortsættelse af lokal bistand	underhåndsaftale
Ny lokal bistand	forhandlingsprocedure

Efter at Kommissionen for nylig har besluttet at tage forvaltningen af sine programmer for ekstern bistand op til revision, er det nu også blevet nødvendigt at afklare ansvaret i forbindelse med den eksterne nukleare sikkerhed. Det fulde ansvar for spørgsmål i forbindelse med ekstern nuklear sikkerhed kommer til at ligge hos generaldirektoraterne for forbindelser udadtil, udvidelse og SCR. Generaldirektoratet for udvidelse får ansvaret for hele projektforløbet i ansøgerlandene, generaldirektoratet for forbindelser udadtil skal varetage planlægningen af projekter i forbindelse med nuklear sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater, og SCR forestår resten af projektforløbet fra og med projektudvælgelsen. Ansvar for spørgsmål vedrørende nuklear sikkerhed i EU, som i øjeblikket ligger hos GD ENV, vil blive overtaget af GD TREN med henblik på at koncentrere personale og ekspertise på en passende måde.

De midler der ydes til nuklear sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater, stilles til rådighed inden for rammerne af de generelle bevillinger til TACIS-programmerne. For at give denne indsats en højere profil og skabe større klarhed på dette vigtige område har Kommissionen foreslået at der fra og med 2001 kun skal være én enkelt budgetlinje for finansiel bistand til den nukleare sikkerhed i De Nye Uafhængige Stater.

Disse ændringer af den tidligere praksis forventes at give en mere smidig projektafvikling og at fremskynde bistandsformidlingen. De imødekommer samtidig de bemærkninger der er fremsat af Revisionsretten og Europa-Parlamentet, som Kommissionen allerede har kommenteret i detaljeret andetsteds⁷.

⁷ EFT C 35 af 9.2.1999: Revisionsrettens særberetning nr. 25/98 med Kommissionens svar. Europa-Parlamentets udvalg: Erkki Liikanen budgetudvalg 16.11.1998, Hans van den Broek budgetkontroludvalg 26.11.1998, CERT 23.2.1999.

5. **KONKLUSION**

Kommissionen har siden 1991 ydet et stort bidrag til bestræbelserne på at forbedre det nukleare sikkerhedsniveau i de central- og østeuropæiske lande og i De Nye Uafhængige Stater. Der forestår dog stadig et stort arbejde. Bistand fra EU og fra anden side kan ikke træde i stedet for de berørte landes egen indsats, men EU kan hjælpe sine partnere til at løse de udfordringer de står overfor, og sikre at nuklear sikkerhed fortsat prioriteres højt. Kommissionen agter at fortsætte sine bestræbelser på at skabe et sikkerhedsbefordrende økonomisk og retsligt miljø i disse lande således at anlæggenes driftsledelse og tilsynsmyndigheder hver især kan varetage deres ansvar.

BILAG 1

PHARE-PROGRAMMET FOR NUKLEAR SIKKERHED			
(i millioner EUR)			
År	Forpligtelser	Kontrakter	Udbetalinger
1990	3,74	3,74	3,74
1991	16,70	16,50	16,50
1992	29,30	28,90	26,90
1993	25,20	25,00	23,60
1994	31,00	28,50	22,50
1995	27,00	23,70	14,17
1996	6,00	5,95	0,50
1997	12,00	7,90	1,90
1998	31,00	3,60	0,19
1999	11,00	-	
I alt	192,94	142,59	110,00

TACIS-PROGRAMMET FOR NUKLEAR SIKKERHED (i millioner EUR)			
År	Forpligtel- ser	Kontrakter	Udbetalinger
1991	53,00	52,00	50,00
1992	60,00	58,40	55,00
1993	88,00	83,80	65,33
1994	67,50	63,60	43,37
1995	58,50	51,60	28,43
1996	80,00	76,00	36,48
1997	68,00	47,44	10,97
1998	33,80	11,27	2,66
1999	22,98	00,87	00,35
I alt	531,78	444,98	292,99

**TACIS-PROGRAMMET FOR NUKLEAR SIKKERHED I UKRAINE
(TJERNOBYL)**

(i millioner EUR)

ÅR	Forpligtelser	Kontrakter	Udbetalinger	
1994	25,0	24,2	22,15	
1995	37,5	37,12	7,04	
1996	37,5	36,31	11,832	
I alt	100	97,63	41,022	
1998	50,0	50,0	50,0	CSF
1999	40,4	40,4	0	CSF

BILAG 2

Nye regler for indgåelse af kontrakter og aftaler inden for nuklear sikkerhed

1. De særlige forhold inden for nuklear sikkerhed

Der er følgende særlige forhold inden for denne sektor:

- sikkerhedsfremmende foranstaltninger er et følsomt emne af stor betydning for befolkningen i EU og i dennes partnerlande
- EU's partnerlande ønsker at bevare retten til selv at bestemme inden for denne ømtålelige sektor
- det er vigtigt at ansvaret er placeret ét sted, både for så vidt angår anlæggenes driftsledelse, europæiske kontrahenter og partnerlandenes tilsynsmyndigheder
- markedet er meget lille idet der kun findes meget få offentlige/private driftsledelser
- det må sikres at foranstaltninger til fremme af den nukleare sikkerhed kun overdrages til kontrahenter der har den fornødne tekniske ekspertise og et tilstrækkeligt niveau med hensyn til pålidelighed
- det er vigtigt at arbejdet fordeles mellem flere forskellige kontrahenter med den fornødne ekspertise, således at man undgår at blive for afhængig af virksomhederne i sektoren.

2. De forskellige aftale- og kontrakttyper - de hertil hørende procedurer

Der findes seks forskellige kategorier af aftaler/kontrakter inden for nuklear sikkerhed. Disse kategorier og de hertil hørende procedurer er nærmere beskrevet i det følgende.

a) Kontrakter om faglig bistand til sikkerhedsmyndigheder

Formålet med sådanne kontrakter er at yde faglig bistand til de nationale myndigheder - dvs. uafhængige og offentlige myndigheder - i partnerlandene som udarbejder sikkerhedsbestemmelser, fastsætter regler på nationalt niveau, udsteder driftstilladelser og fører tilsyn med kernekraftanlæg.

Denne bistand ydes af medlemsstaternes centrale sikkerhedsinstanser. Af disse myndigheder, der alle er oprettet som almenyttige offentlige instanser, findes der ni i EU.

Da denne faglige bistand både er meget specifik og leveres af offentlige ikke-overskudsgivende instanser, og det er af stor strategisk betydning at sørge for en tilstrækkelig diversificering af leverandørerne, er det påkrævet at gøre brug af underhåndsaftaler.

b) Kontrakter om faglig bistand til faglige bistandsorganisationer

De faglige bistandsorganisationer er de nationale sikkerhedsmyndigheders udførende instans. De består af eksperter der udsendes til varetagelse af de faglige opgaver som

sikkerhedsmyndighederne ønsker gennemført (f.eks. i forbindelse med udstedelse af licenser og inspektion på stedet).

De faglige bistandsorganisationer i EU's partnerlande får hjælp af teknikere fra medlemslandenes faglige bistandsorganisationer bl.a. inden for faglig ekspertise og uddannelse.

I medlemslandene findes der ni faglige bistandsorganisationer som enten er integreret i de nationale sikkerhedsinstanser eller organiseret som separate instanser uden kommercielle interesser. De eksperter der stilles til rådighed aflønnes alle med samme takst.

Af samme årsager som nævnt ovenfor (specificitet, offentlige, generelt ikke-overskudsgivende instanser samt diversificering af leverandører) indgås kontrakter og aftaler om faglig bistand til disse organisationer i form af underhåndsaftaler.

Kommissionen kontrollerer de takster som medlemslandenes faglige bistandsorganisationer anvender ved udsendelse af eksperter, idet den med mellemrum undersøger de angivne omkostningers fordeling og relevansen af de fakturerede honorarer; dette revisionsarbejde varetages af uafhængige specialfirmaer.

c) Kontrakter om lokal bistand

Lokal bistand består i at et kernekraftanlæg i EU får overdraget den opgave at yde faglig bistand på sikkerhedsområdet til et bestemt kernekraftanlæg i et bestemt land.

Bistand af denne art kan omfatte en bred vifte af ydelser, såsom uddannelse, vedligeholdelse, kvalitetskontrol, samt forvaltning og ibrugtagning af sikkerhedsudstyr.

Denne kontrakttype bygger på to afgørende elementer: at sikkerhedsarbejdet får den fornødne kontinuitet, og at kontrahentens ansvar ligger ét sted.

Spørgsmålet om hvilke værker/konsortier i EU der kan komme på tale, afgøres af anlæggenes art og reaktortypen og under hensyntagen til værkernes/konsortierne erfaring og specifikke tekniske ekspertise.

I tilfælde hvor flere forskellige anlæg får bistand i samme land, er det endvidere vigtigt at undgå at der opstår et afhængighedsforhold mellem EU-værket og værkerne i det pågældende land, idet man må sørge for en tilstrækkelig diversificering mellem de forskellige leverandører af faglig bistand og underleverancer.

I de femten medlemsstater er der alt i alt omkring femten instanser der driver kernekraftværker.

På baggrund heraf indgås kontrakter/aftaler om lokal bistand på en af følgende måder:

- for så vidt angår anlæg hvor en EU-selskab allerede er aktivt, kan aftaler indgås og forlænges underhånden, fortrinsvis som flerårige aftaler da disse bedre imødekommer behovet for at sikre sikkerhedsforanstaltningernes kontinuitet og driftsledelsens ansvar
- for så vidt angår nye anlæg hvortil det overvejes at lade en EU-virksomhed yde bistand, indgås kontrakter efter forhandlinger og efter at der er indkaldt interessetilkendegivelser fra alle værker/konsortier i EU der ønsker at formidle faglig bistand til nævnte anlæg. På denne måde kan man sikre diversificeringen blandt de selskaber der formidler faglig

bistand, og samtidig tilgodese de tekniske krav i forbindelse med de planlagte foranstaltninger, og tage hensyn til at markedet er så lille

- for at gøre sikkerhedsforanstaltningerne mere effektive og sørge for at ansvaret herfor ligger ét sted, er det planen efterhånden at omdanne kontrakter for lokal bistand til mere resultatorienterede kontrakter og nøglefærdige kontrakter, idet det samlede ansvar for konstruktion, administration, udvælgelse af udstyr, ibrugtagning og overvågning af anlægget overdrages til det selskabspar, dvs. den nationale virksomhed og den EU-virksomhed der sammen forestår driften af det enkelte anlæg.

Ved administrationen af disse procedurer agter Kommissionen i vid udstrækning at gøre brug af den faglige ekspertise der står til rådighed på det fælles forskningscenter, bl.a. med henblik på udarbejdelse af udbudsbetingelser for faglige bistandskontrakter, udarbejdelse af tekniske specifikationer for levering af udstyr og arbejder, udpegelse og godkendelse af eksperter til bedømmelsespaneler, samt overvågning og faglig kontrol af sådanne panelers arbejde.

Ydermere vil Kommissionen med mellemrum foretage kontrol og revision af de omkostninger og udgifter der angives som led i disse kontrakter; dette arbejde varetages af uafhængige specialfirmaer.

d) Aftaler og kontrakter om anskaffelse af udstyr i ganske særlige tilfælde

Der er her tale om nødvendige anskaffelser af sikkerhedsudstyr hvorom der træffes beslutning i hvert enkelt tilfælde, dvs. uden om forømtalte nøglefærdige bistandsprojekter; dette sker på grundlag af udbud rettet til indkøbsorganisationer, hvormed der allerede er indgået kontrakter.

Det Fælles Forskningscenters eksperter kontrollerer de tekniske specifikationer i disse udbud, herunder at de er teknisk neutrale.

For at undgå markedsbindinger bør udstyrscertificeringsprocessen så vidt muligt indgå i udbuddet.

Med henblik på et mere åbent marked er det tanken at der skal ydes bistand til de specialinstitutter i EU's partnerlande der varetager certificeringen, idet de får faglig bistand som led i de kontrakter der indgås med EU's institutter.

Der kan dog indgås underhåndsaftaler i tilfælde hvor sagen haster så meget at noget sådant er berettiget, eller hvor der kræves teknisk meget specifikt udstyr; der træffes afgørelse herom fra sag til sag.

e) Aftaler og kontrakter om konstruktion/undersøgelser i ganske særlige tilfælde

Sådanne kontrakter indgås på den for udbud sædvanlige måde (udbud for begrænset deltagerkreds).

Det Fælles Forskningscenter kontrollerer udbudsspecifikationerne, herunder at de er teknisk neutrale.

f) Kontrakter om kontrol med fissilt materiale

Formålet med sådanne kontrakter er at få oprettet pålidelige nationale ordninger for kontrol med nukleart materiale, og herunder bekæmpelse af ulovlig handel hermed.

Der ydes finansiering til kontrol og regnskabsføring i forbindelse med fissilt materiale, og herunder plutonium og beriget uran, der kan anvendes til andre formål end el-produktion.

I EU varetages denne kontrol af Sikkerhedskontrolkontoret med støtte fra Det Fælles Forskningscenter.

I hele verden findes der kun tre centre for kontrol med fissilt materiale der er anerkendt af Den Internationale Atomenergiorganisation.

Det ene ligger i USA, det andet er direkte tilknyttet Den Internationale Atomenergiorganisation i Wien, og det tredje henhører under Det Fælles Forskningscenter.

Det vil således sige at kontrakter vedrørende kontrol med fissilt materiale fortsat indgås direkte med Det Fælles Forskningscenter, i form af underhåndsaftaler.